

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Številka: 323-01/17-2/
Ljubljana, 23. 5. 2017

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je, na podlagi 97. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), oblikovala naslednje

M n e n j e

**k obravnavi tematike gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije –
pozitivni in negativni učinki ustanovitve družbe
Slovenski državni gozdovi d.o.o.**

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 39. seji 22. 5. 2017 obravnavala gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije – pozitivni in negativni učinki ustanovitve družbe Slovenski državni gozdovi d.o.o..

Komisija se je seznanila z delovanjem družbe Slovenski državni gozdovi d.o.o. ter Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije po sprejetju Zakona o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije.

Državni sekretar je uvodoma predstavil cilje in naloge, ki jih mora zasledovati in opravljati družba Slovenski državni gozdovi d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: SiDG). Ministrstvo sistemsko spremlja izvrševanje zakona. Ta nadzor je natančneje opredeljen v pogodbi o upravljanju in pogodbi o razpolaganju, kjer so podrobneje urejeni nadzorni mehanizmi in mehanizmi poročanja, operativni in korporativni nadzor nad delom podjetja pa izvršujejo organi podjetja.

Pomembno vlogo ima tudi gozdni sklad, ki je proračunski sklad in se ga vodi v okviru državnega proračuna.

Gozdovi, v lasti države, predstavljajo 20 odstotkov vseh gozdov v Sloveniji. Gozdarstvo je surovinska baza za lesno industrijo in ministrstvo je zadovoljno z gospodarskim vidikom gozdov. Donos je trenutno precejšen, saj je okoli 300 evrov/ha, kar je precej več, kot je bil v preteklosti. Prav tako se je v primerjavi s sistemom koncesij povečala dobičkonosnost, in sicer za približno 10 evrov/m³. Država si zato obeta za 10 do 15 milijonov evrov večji dobiček, tudi zaradi tega, ker po novem sistemu upravljanja odpadejo marže, ki jih je morala plačevati različnim agentom. Vendar pa si ministrstvo želi, da bi bila lesna industrija bolj razvita in meni, da se lesa, predvsem listavcev, še vedno preveč skuri ali izvozi.

V skladu s sprejeto zakonodajo je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Sklad) na ustanovljeno družbo prenesel 28 zaposlenih, pripravil

podatke in dokumentacijo, ki jo SiDG potrebuje za izvajanje obstoječih koncesij, ter pripravil delitveno bilanco, s katero je na SiDG prenesel 233.106 ha gozdov, nekaj objektov ter sredstva, ki so se uporabljala za gospodarjenje z gozdovi.

S prenosom gozdov je Sklad izgubil 70 odstotkov zemljišč, s katerimi je gospodaril, s 96 zemljišči mešane dejanske rabe pa s SiDG gospodarita skupaj.

Posledica prenosa gozdov na SiDG je tudi 69 odstotni upad prihodkov Sklada. Edini dohodek, ki ga Sklad danes ima, je iz naslova gospodarjenje s kmetijskim zemljišči, torej zakupnine. Za vzdrževanje denarnega toka je moral prilagoditi poslovanje in sicer tako, da je pričel fakturirati zakupnine. Trenutno Sklad iz naslova zakupnin zmore pokriti vse obveznosti, vendar pa že v letu 2017 načrtuje izgubo, saj se pričakuje odločitev sodišča v večji zadevi. V kolikor ne bo imel na voljo dovolj sredstev za poplačilo denacionalizacijskih obveznosti, se bodo slednje izplačale iz proračuna – gozdnega sklada.

Člane komisije je zanimalo, kako zmore Sklad trenutni poslovati glede na dejstvo, da je izgubil več kot polovico prihodka ter ali je zato zakupnina višja. Direktorica Sklada je pojasnila, da se zakupnina v letu 2017 ni povišala, temveč celo znižala, saj se določa glede na ocenjeni faktorski dohodek. Povišala se je v letu 2015 zaradi pričakovanega davka na nepremičnine ter dejstva, da je Sklad na licitacijah dosegal precej višje zakupnine kot so po ceniku. Komisija je opozorila, da obstaja bojazen, da bo Sklad zaradi predvidenih izgub občutno zvišal zakupnino za kmetijska zemljišča. Kljub pojasnilom je Komisija izrazila skrb glede načina nadaljnjega poslovanja zaradi izgube prihodka in napovedi direktorice, da bo Sklad v prihodnje posloval z izgubo.

Je pa Komisija tudi izpostavila, da Skladu ne nastanejo obveznosti zaradi same denacionalizacije, temveč dejstva, da država gozdov in zemljišč upravičencem ni vrnila, in so jih slednji morali zahtevati po dolgotrajni sodni poti. Dodatno je bilo pojasnjeno, da so zahtevki v sodnih postopkih zaradi tega, ker se v precejšnji meri razlikujejo od podatkov, ki jih ima Sklad, in kriterijev vračanja v naravi.

Člane komisije je zanimalo, kdo so denacionalizacijski upravičenci, ki nastopajo v še nedokončanih postopkih. Večja upravičenca sta meščanska korporacija, kateri se bo vrnilo približno 500 ha gozdov, in Nadškofija Ljubljana, nekaj pa je še upravičencev - fizičnih oseb in agrarnih skupnosti.

Direktor SiDG je predstavil delovanje podjetja ter preliminarno letno poročilo podjetja. Trenutno podjetje zaposluje 161 ljudi. Kljub kratkemu roku od prevzema obveznosti do začetka njihovega izvrševanja, je podjetje uspelo opraviti vse formalne naloge ter opraviti dela v gozdovih. Največja težava, s katero so se soočili, je bil izredno velik obseg sanitarne sečnje zaradi podlubnikov. S strani Zavoda za gozdove (v nadaljnjem besedilu: Zavod) so prejeli 4600 odločb, kar pomeni enako število delovišč, vsa dela pa je potrebno opraviti v 6 mesecih.

V letu 2016 je podjetju uspelo realizirati sečnjo 530.000 m³ lesa. Povpraševanje po lesu je krepko presehalo ponudbo, zato so prodajno politiko v lanskem letu oblikovali na način, da so slovenskim predelovalcem lesne surovine zagotovili vsaj minimalne količine, potrebne za njihovo poslovanje. 90 odstotkov prodaje so opravili na domačem trgu, manj kakovosten les, ki ga v Sloveniji ni bilo mogoče prodati, pa so prodali v tujino. Dosežena povprečna prodajna cena je znašala 47,42 evrov/m³. V letu 2016 (v 6 mesecih) so ustvarili 25.7 milijonov evrov prihodkov, od tega 25.2 milijona iz prodaje gozdno-lesnih sortimentov, 500.000 evrov pa z zaračunavanjem ostalih nalog, kot so certificiranje, prodaja na panju, itd.. V gozdni sklad je podjetje vplačalo okoli 5.1 milijona evrov, za gojitvena dela pa je namenilo 500.000 evrov. Konec leta 2016 podjetje ni imelo najetih posojil, njegove terjatve so bile skoraj

uskajene z obveznostmi. V letu 2017 je podjetje prodalo 60 odstotkov lesa več od načrtovanega, veliko pozornosti pa namenjajo tudi podjetjema Snežnik in Simpo. Direktor podjetja je ocenil, da je finančni učinek novega modela gospodarjenja 2-krat večji od modela gospodarjenja na podlagi koncesij. V prihodnosti bo veliko truda potrebno vložiti tudi v druge naloge, ki jim jih nalaga zakon. V lanskem letu je namreč podjetje imelo veliko dela s sanacijsko sečnjo zaradi podlubnikov in je manj vlagalo v gojitvena in varstvena dela, ima pa na tem področju višje cilje v letu 2017. Poslovanje SiDG je vezano na sprejeti letni načrt poslovanje, dolgoročno pa na strategijo poslovanja, ki jo sprejme vlada kot skupščina družbe.

SiDG za izvajanje del v državnih gozdovih najema izvajalce storitev na podlagi pravil o javnem naročanju, in sicer na podlagi dvofaznega postopka. V prvi fazi z zainteresiranimi ponudniki, ki so jim priznali sposobnost, sklenejo okvirni sporazum, v drugi fazi pa odprejo konkurenco, kadar se pojavi potreba, in izberejo ponudnika storitev na podlagi najnižje cene.

Na vprašanje na kakšen način SiDG vrši nadzor nad opravljanjem dela, torej nadzor nad izvajalci oziroma podizvajalci, na terenu je bilo pojasnjeno, da je SiDG upravljavec gozdov v državni lasti, z njimi gospodari in razpolaga. Z gozdovi gospodari na podlagi gozdnogospodarskih načrtov, ki jih pripravi Zavod. Vsa dela (sečnja, gozdno - gojitvena dela, ...) se opravljajo na podlagi načrtov in odločb, ki jih izda Zavod, in v katerih predpiše način dela, način izvajanja storitev, časovno dinamiko, itd.. Konkreten nadzor nad izvajanjem vrši Zavod, nad vsem pa bdi gozdarska inšpekcija. Ti dve instituciji skrbita, da SiDG spoštuje zakonodajo in izvršuje konkretne pravne akte.

Za izvajanje del ima SiDG oblikovano Službo za gozdarstvo, ki je sestavljena iz 4 poslovnih enot, kjer je tudi večina vseh zaposlenih v podjetju, oddelka za gozdno gradbeništvo in nekaterih drugih segmentov, ki v imenu SiDG opravi vse obveznosti. SiDG mora ministrstvu letno poročati, kako gospodari, ministrstvo pa ima možnost zahtevati dodatna pojasnila, dodatne preglede na terenu, itd.. Ministrstvo lahko izvaja ukrepe, vendar pa je bilo zamišljeno, da podjetje kontrolo na terenu opravlja samo preko organiziranih procesov, kontrol in navzkrižnih kontrol. Komisija je SiDG pozvala k natančnejšemu in ostrejšemu nadzoru nad deli, opravljenimi v gozdu, saj lahko v tem primeru pričakuje še višje dobičke.

Sklad je na SiDG ob prenosu gozdov prenesel tudi vse objekte, ki so namenjeni gospodarjenju z gozdovi oziroma ki se v gozdovih nahajajo. Komisija je opozorila na precejšnje število nelegalnih objektov v gozdovih v državni lasti in izrazila pričakovanje, da se bo SiDG z njimi ukvarjal intenzivneje, kot se je Sklad.

V lanskem letu je SiDG posekala za 530.422 m³ lesa. Od tega je slovenskim žagam prodalo 67 odstotkov, 12 odstotkov je bilo prodanega posrednikom, za katere se ve, da so les plasirali na tuj trge, 10 odstotkov posekanega lesa je bilo prodanega v tujino (od tega je bilo 90 odstotkov slabšega, saj v Sloveniji ni predelovalca tovrstnega lesa), 11 odstotkov pa je bilo prodanega količinskim predelovalcem, kot sta Lesonit in Količevo karton. V začetku letu 2017 je bila struktura sečnje malo bolj v korist listavcev, kar pomeni, da je bilo hlodovine manj. 62 odstotkov lesa je bilo prodanega slovenskim žagam, v tujino je bilo prodano 12 odstotkov, vendar od tega le 3 vagoni hlodovine; ostalo je bil manjvredni les, ki ga slovenski kupci ne želijo.

Člani komisije so izpostavili, da se v tujino proda več lesa, kot pravijo podatki, saj je že iz predstavljenih informacij razvidno, da so agenti prodali večino lesa v tujino. Največji razlog, da se v nekem obdobju les prodaja v tujino je to, da se zgodi, da v

kratkem času pride na kamionsko cesto velika količina hlodovine in lesa, ki jo je potrebno hitro pospraviti, slovenska industrija pa te količine v tako kratkem času ne more prevzeti. V razpravi je bilo tudi omenjeno, da je prodaja v tujino velikokrat les rešila pred propadom, saj slovenskih kupcev ni bilo, ali pa so ponudili precej nižje cene kot tuji kupci.

Predstavniki SiDG so bili zaproseni za komentar, da so enemu izmed Slovenskih žagarjev v letu 2017 zagotovili le 6.000 m³ lesa, kar je za obstoj dejavnosti premalo. Povedali so, da so v letu 2016 imeli pogovore z žagarjem, ki jim je zagotovil, da ima za leto 2016 dovolj zalog in da se pripravlja na zaprtje. Žago naj bi ponovno zagnal v letu 2017 in dogovorili so se, da mu bo SiDG namenil 6.000 m³ lesa, kar je 30 odstotkov vsega poseka, ki ga bo podjetje izvedlo na področju, kjer se nahaja žaga. Žagar s količino ni bil zadovoljen, želel je 110.000 m³, vendar SiDG na njegovem področju surovine ni imelo, saj je Zavod podal odkazilo le za razporejeni etat, ne pa tudi za nerazporejeni.

Komisijo je zanimalo, ali drži informacija, ki se je v javnosti pred kratki pojavila, da se tujci zanimajo za odprtje dveh žag v Sloveniji.

Slovenija je del mednarodnega gospodarskega prostora, kjer nastopajo tudi subjekti s precej večjo kupno močjo, slovenskih konkurentov pa ni. Cilj seveda je, da se čim več lesa predela doma in tudi če tujci postanejo lastniki žage oziroma postavijo žago v Sloveniji, bo del dobička ostal v Sloveniji. Ministrstvo za kmetijstvo ima programe za vzpodbude za lastnike žag, vendar bolj kot dopolnilno dejavnost na kmetijah. Vendar pa je poleg lesa potrebno imeti tudi lesno industrijo, zainteresirane investitorje, tradicijo,... kar pa je že drugačno gospodarsko vprašanje.

Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zakon) dovoljuje prodajo na panju v minimalnem obsegu. Člane komisije je zanimalo, kako se ta minimalni obseg določi. Razloženo je bilo, da se minimalni obseg regulira s sprejetimi pravili za prodajo lesa. Trenutno je v delu nova različica teh pravil, ki bo sprejeta kmalu. Sprejem pa jih vlada, ko dobi predlog za spremembo, od predlagatelja (lahko je SiDG ali tudi kdo drug), ki na podlagi poslovnih procesov opazi potrebo po njihovi spremembi. Prodaja na panju je predvidena za prodajo lesa, predvsem za drva, v ekonomsko malo vrednih gozdovih, ki tudi do sedaj niso bili zanimivi za koncesionarje, ter zaradi skrbi pred zaraščenostjo terena.

Komisija je razpravljala tudi o iztržku od gospodarjenja z gozdovi. Dobička se ne da čisto primerjati. Pomembno je razmejiti med gozdovi, s katerimi je do ustanovitve SiDG gospodaril Sklad, to je gozdovi, ki niso bili tako dobičkonosni, ter bolj kakovostnimi gozdovi, ki pa so bili dani v koncesijo. Donosi so bili v različni letih različni, nanj je vplival tudi žledolom. Poleg tega SiDG z gozdovi gospodari slabo leto in njegovi rezultati so dokončni le za polovico leta 2016. Vendar pa je končna ocena, da je dobiček po novem sistemu višji, in sicer za okoli 20 odstotkov na m³, kar so člani komisije pozdravili.

Na to, da je bila odločitev za ustanovitev SiDG pravilna, kaže tudi pozitiven signal iz slovenske lesno predelovalne industrije, ki je svojo moč privedla do maksimuma in razmišlja o posodobitvi in povečanju kapacitet. Vendar se bodo v prihodnosti pojavile težave v južni in jugozahodni Sloveniji, kjer je manj surovine, po kateri se povpraševanje povečuje, in posledično bo tudi manj sečnje. Povečala se bo sečnja listavcev, slovenska industrija pa je 70 odstotno naravnana na predelavo iglavcev.

Z ustanovitvijo se je spremenil način določitve višine sredstev, ki jih lokalne skupnosti prejmejo od gospodarjenja z državnimi gozdovi, ki so na njihovem ozemlju. Občine so od prodaja lesa namreč dobile 7 odstotkov cene lesa na kamionski cesti. Sedaj zakon določa, da SiDG 20 odstotkov od vseh prihodkov od prodaje lesa nameni v gozdni sklad, ki pa se nadalje deli po različnih namenih. Četrtnina teh sredstev je namenjena lokalnim skupnostim za vzdrževanje in dograjevanje lokalne cestne infrastrukture. Ministrstvo pripravi individualni sklep za posamezno občino s katerim jim dodeli sredstva, izračunajo pa se na podlagi ponderiranja po neto m³ poseka na območju. Zadnja plačila Sklada so temeljila na bistveno višjih številkah, kot bodo sedaj, to je pa iz razloga sanacijske sečnje.

Z delitveno bilanco je Sklad na SiDG prenesel parcele, katerih dejanska raba je v katastru opredeljena kot gozd. Komisija je opozorila, da se zaraščena zemljišča avtomatsko uvršča pod gozdna zemljišča in menila, da bi bilo smiselno, da bi zemljišča, ki so pred kratkim postala zaraščena in obstaja potencial za njihovo očiščenje in povrnitev v kmetijska zemljišča, ostala pod upravljanjem Sklada. Pojasnjeno je bilo, da o krčitvah zemljišč odloča Zavod, širjenje kmetijskih površin pa spada pod pristojnosti prostorskega načrtovanja, na katerega SiDG nima vpliva. V kolikor bi Zavod odločil, da je krčitev smiselna, jo bi / bo odredil, očiščeno zemljišče pa bo prešlo v upravljanje Sklada.

Že danes obstajajo zemljišča, na katerih je mešana raba, torej tako gozd kot kmetijsko zemljišče. S takimi zemljišči SiDG in Sklad upravljata skupaj in tudi v primeru prodaje takega zemljišča nastopata skupaj.

Po žledolomu in sanacijski sečni zaradi podlubnikov je v Sloveniji kar nekaj površin, kjer so nastali goloseki in komisija je zanimala dinamika njihove obnove.

SiDG z gozdovi gospodari na podlagi gozdnogospodarskih načrtov in ostalih načrtov, ki jih pripravi Zavod. V letu 2016 je bila realizacija manjša, saj se je podjetje ustanovljalo, prioriteta je bila sanacija gozdov zaradi podlubnikov ter zaradi sistema obračunavanja. SiDG letni načrt del pripravi skupaj z Zavodom v skladu z njihovim gozdnogospodarskim načrtom in skladno z zakonodajo. Zavod trenutno pripravlja načrt sanacije degradiranih območij (zaradi žledoloma in podlubnikov), v katerih bodo predvideli potrebne ukrepe. Obnovo in izgradnjo gozdni vlak pa bo SiDG izvajal v skladu s finančnim načrtom.

Vlaganj v gozdnogojitvena dela ne SiDG ne ministrstvo ne namerava zmanjšati. V letu 2017 SiDG načrtuje zasaditev 384.000 različnih drevesnih vrst, vendar pa se poraja vprašanje, ali bodo drevesnice sposobne zagotoviti tako število sadik. Ministrstvo je pripravilo posebni program naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje. Z ukrepi ministrstva so se izoblikovale razmere, ki omogočajo drevesnicam, da pričnejo gojiti večje število sadik v naprej, poleg tega pa je z njimi možno podpisati pogodbe, kar jim daje večjo pravno varnost. To namenska sredstva so načrtovana do leta 2022 in so se povečala do 4-krat. Zagotovljenih je 16 milijonov evrov, od tega je za ureditev sadišč, sadike in zaščito predvideno 7.5 milijona evrov, za dela za odpravo škode v gozdu 4.6 milijona evrov, za ureditev gozdnih vlak 6.3 milijona evrov. Sredstva so namenjena lastnikom vseh gozdov, razdelila pa se bodo na razpisih ministrstva. V kolikor se bo SiDG na razpis prijavil in mu bodo sredstva odobrena, bo imel del svojega poslovanja sofinanciranega.

V razpravi so se člani dotaknili tudi razloga, da Sklad ne uspe kupiti nekaterih zemljišč ob državni meji. V Apaški dolini se Sklad prijavi na vsako prodajo in v njej sodeluje, vendar ni prednostni upravičenec v skladu z določbami Zakona o kmetijskih zemljiščih. Skladu je uspelo v zadnjem trenutku vstopiti v enega izmed postopkov prodaje 540 ha kmetijskih zemljišč in gozdov, kjer je prodajalec že imel dogovorjen posel s tujcem, in uveljaviti predkupno pravico. 215 ha gozda na Goričkem pa je bilo obremenjenih z zemljiškim dolgom, ki je bil bistveno višji od vrednosti gozda in takih zemljišč Sklad ne odkupuje.

Eden izmed ciljev, navedenih v zakonu, je prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja. Člane komisije je zanimalo, na kakšen način se bo ta cilj uresničeval. SiDG dela izvaja na podlagi razpisov, pri čemer v čim večji meri poskuša slediti zakonskim ciljem. Roki za prijavo na razpise so različni glede na naravo del in na čas vegetacije. Razpise poskuša pripraviti tudi na način, da bi se na posamezne sklope lažje prijavljali usposobljeni višinski kmetje in manjši izvajalci. Komisija je poudarila, da mora SiDG bolj slediti določbam, zakona glede oddaje del v državnih gozdovih izvajalcem oziroma podizvajalcem, ki so hribovski kmetje, saj se taka oddaja del do sedaj še ni zgodila.

Skład je na SiDG prenesel približno tretjino delavcev (28), ki so bili zaposleni izključno za gospodarjenje z gozdovi, ostale pa je obdržal, saj so mu ostale vse zakonske obveznosti razen tistih, povezanih z gospodarjenjem z gozdovi. V razpravi je bilo poudarjeno, da sklad števila zaposlenih ne more zmanjšati, saj je bilo že pred ustanovitvijo SiDG več zaposlenih na področju kmetijstva kot na področju gozdarstva. Obenem so zaposleni kmetijci razporejeni po državi, da so bližje zemljiščem, s katerimi Skład gospodari. Števila zaposlenih ni možno zmanjšati niti v podpornih službah, saj mora Skład poskrbeti še za prenos zemljišč, ki na SiDG še niso bila prenesena, skrbeti za vse denacionalizacijske postopke ter postopke odškodnin iz naslova nezmožnosti uporabe zemljišč.

V skladu z določili zakona mora SiDG sodelovati s šolami, ki izvajajo izobraževanje na področju gozdarstva, vendar naj razpisi ne bi bili prilagojeni učnim procesom. SiDG je pojasnil, da so s šolo že podpisali pogodbo o sodelovanju, prav tako pa imajo možnost preko okvirnega sporazuma kandidirati za posamezna dela.

Komisija je razpravljala tudi o stopnji očiščenosti gozdov po žledolomu. Po podatkih je neočiščenih še kar nekaj ha gozdov. Vendar je potrebno vzeti v ozir dejstvo, da je v Sloveniji okoli 460.000 majhnih lastnikov, od tega 320.000 takih, ki imajo v lasti manj kot ha gozda. Precej lastnikov živi v tujini, nekaj gozdov je v postopku dedovanja, za nekatere parcele se ne ve, kdo je lastnik. Precej lastnikov je zelo starih, precejšen odstotek gozdov se ne izkorišča in obseg katastrofe je bil precejšen. To so vse okoliščine, ki ministrstvu in drugim pristojnim službah otežujejo hitrejše delovanje in reševanje odprtih vprašanj.

Komisija je zaključila, da je odstotek neočiščenosti v državnih gozdovih enak odstotku neočiščenosti v zasebnih gozdovih.

Predsednik komisije
Cvetko Zupančič, l.r.